proLékaře.cz | 13.11.2026

Vzpomínka na prof. Pavla Petrovického

Letos v létě 1. LF UK, Česká anatomická společnost a všichni, kteří se zabývají stavbou i funkcí CNS, navždy ztratili vynikající osobnost, prof. MUDr. Pavla Petrovického, DrSc.

Pavel Petrovický se narodil 30. 8. 1937 v Praze. Dětství a rané mládí prožil v Praze 5 Košířích na Cibulkách. Nedaleký lesík byl cílem jeho dětských dobrodružných výprav a probudil v něm zájem o ornitologii a přírodu vůbec. Po absolvování gymnázia v roce 1954 nastoupil na Fakultu všeobecného lékařství v Praze a tam také v roce 1961 promoval. Již během studia se zabýval výukou anatomie mladších studentů a zapojoval se i do výzkumu. Po promoci nastoupil do anatomického ústavu, s kterým byl spjat jeho celý profesní život.

Osobní život spojil 1. 12. 1963 se spolužačkou MUDr. Věrou Sásovou, praktickou lékařkou, která mu byla celoživotní oporou a přežila ho jen o několik měsíců. V roce 1963 vyšly jeho první práce o retikulární formaci, na kterých spolupracoval s MUDr. Irenou Grofovou (např. Cytoarchitectonic structure of the reticular formation of the pons in dogs). U dalších publikací zabývajících se cytoarchitektonikou a spoji retikulární formace je už jako jediný autor. Kromě srovnávacích studií retikulární formace u různých obratlovců prováděl i studie spojů retikulární formace u potkanů. V oblasti retikulární formace se stal mezinárodně uznávanou autoritou.

V letech 1968–1969 byl na studijním pobytu v anatomickém ústavu Lékařské fakulty v Hamburku, kde nejen obohatil své zkušenosti, ale také předával své anatomické znalosti. Vybudoval spolu s prof. Drugou neurolaboratoř, ve které s nimi neúnavně pracovaly laborantky paní Patková a paní Kobiánová, později paní Fulínová. Do laboratoře občas zavítal některý ze spolužáků a přátel ze studií, např. chirurgové prof. Pafko, prof. Zeman, neurolog prof. Faber nebo endokrinolog MUDr. Jiří Němeček. Profesor v roce 1967 obhájil práci Descendentní aferentní spoje retikulární formace u krysy a získal titul CSc. Doktorskou disertační práci Retikulární formace a její rapheální systém sepsal v roce 1978 a v roce 1986 získal titul DrSc. na 1. LF UK. V letech 1961–1990 zde působil jako odborný asistent, v roce 1990 získal na základě obhajoby svých prací docenturu a v roce 1991 byl jmenován profesorem. Do roku 1989 publikoval 78 vědeckých prací, z toho 56 samostatně. Podílel se na čtyřech monografiích a vydal pět skript. Po roce 1989 pokračoval stejným tempem, ale většina prací už měla více autorů. S prof. Hansem ten Donkelaarem z Nijmegenu popisovali imunohistochemicky znázorněné neurony tzv. chemických systémů mozku.

Od cytoarchitektoniky a práce s laboratorními zvířaty nutné pro studium spojů CNS se v jeho laboratoři postupně přecházelo ke studiu neuronů, obsahujících oxid dusnatý pomocí histochemického průkazu NADPH-diaphorázy, a jejich reakcí na lézi cílové struktury a k volumometrickým studiím bazálních ganglií, hippocampu a amygdaly. Takže éter, stereotaktický operační stůl na potkany a elektrody byly nahrazeny počítači a snímky z MR dodávané z radiologické kliniky díky prof. Šonkovi a RNDr. Krásenskému.

Prof. Petrovický a prof. Mašek se stali průkopníky neuroimunologie. Odhalovali vliv různých mozkových struktur na aktivitu imunitního systému.

Profesor byl vždy precizní v základním výzkumu, ale také úzce spolupracoval s kliniky a hledal praktické využití neuroanatomických poznatků. Jeho postgraduální studenti jsou dnes uznávanými odborníky a výbornými neurochirurgy (např. doc. MUDr. Petr Vachata, doc. MUDr. Daniel Hořínek, MUDr. Robert Bartoš). V jeho laboratoři získal titul CSc. v oboru normální anatomie, histologie a embryologie v roce 2000 také MUDr. Petr Zach, nynější přednosta ústavu anatomie na 3. LF UK. Laboratoří prošla za studií i neuro-

proLékaře.cz | 13.11.2026

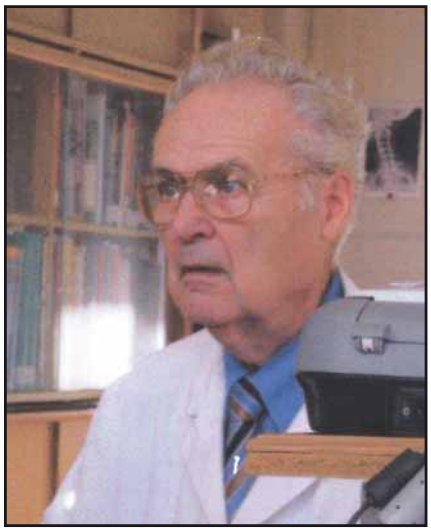

ložka MUDr. Daniela Bláhová, roz. Kolesárová, která svého muže MUDr. Drahomíra Bláhu potkala na anatomickém ústavu a nyní se spolu věnují převážně rehabilitaci ve vlastním soukromém centru CityMed.

Prof. Petrovický byl členem psychiatrické společnosti a rád pro ni přednášel o limbickém systému. Vedl také postgraduální přípravu MUDr. RNDr. Jiřího Brabce, který se zabýval volumometrií bazálních ganglií a změnami jejich objemu během stárnutí. Ten nyní působí jako neurolog v USA. Pan profesor nás při ruční volumometrii vždy vedl k tomu, abychom hranice struktury na MR hodnotili na základě znalostí jejího histologického obrazu.

Profesor Petrovický byl nadšeným učitelem, vždy měl vše dobře zorganizováno a uměl věci názorně vysvětlit. S prof. Drugou sepsali objemnou dvoudílnou Neuroanatomii a později stručnější „Malou neuroanatomii". Spolu s kolegy z anatomického ústavu vytvořili učebnici anatomie nejprve v podobě skript, potom ve třech knihách. Jeho publikace Klinická neuroanatomie, na které spolupracoval s význačnými neurology a neurochirurgy, získala prestižní Cenu Josefa Hlávky za rok 2008 v oblasti lékařských věd. Jeho stále vylepšovaná skripta Řezy mozkem doprovázejí už mnoho generací studentů. Ve spolupráci s mladšími kolegy MUDr. Brabcem a doc. Naňkou vytvořil Interaktivní dráhy CNS dostupné na webové stránce anatomického ústavu. S šarmem a důrazem organizoval překlady anatomických atlasů Rohen Yokochi a Sobotta.

V letech 1992–1997 prof. Petrovický vedl anatomický ústav 1. LF. Vždy dbal na vysokou úroveň výuky, protože ji považoval za nejdůležitější část činnosti anatomického ústavu. Rád přednášel i učil praktika. Výborně kreslil a dokázal i složité vztahy vyjádřit jednoduchými schematy. Tradiční anatomii, např. precizní znalost kostí karpu a řezů mozkem, doplňoval výukou orientace na snímcích RTG, CT a MR. Byl také přísným, ale spravedlivým examinátorem, na což často a rád vzpomíná např. prof. Vladimír Beneš mladší. Zavedl oblíbené nepovinné odpolední přednášky a později volitelný předmět Dráhy CNS. Tam vždy bylo plno, i v dobách, kdy se za něj ještě neudělovaly kredity. Nalákal ke studiu mozku mnoho pozdějších vynikajících lékařů.

Prof. Petrovický byl v práci vždy velmi aktivní, ale uměl i aktivně odpočívat. Mezi jeho velké koníčky patřili chov ozdobné drůbeže, zahrádkaření, lyžování, fotografování a horské túry. Měl mnoho přátel mezi sousedy v Řepích, kde s manželkou bydleli.

Dlouhodobé nemoci, která ho na konci života postihla, vzdoroval ze všech sil a velice nerad se loučil s posluchárnou, pracovnou i laboratoří. Po odchodu do důchodu už na ústav nepřišel, jen jsme si občas telefonovali. Pan profesor zemřel 12. 7. 2019 ve věku nedožitých 82 let. V prof. Petrovickém ztrácí česká i mezinárodní anatomická i klinická komunita a 1. LF UK významného představitele. Čest jeho památce.

MUDr. Veronika Němcová, CSc.
Anatomický ústav
1. LF UK Praha